

--- APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORI ---

Abonamentul : 6 coroane (8 franci) — Redacția : str. Lemnelor 39. — Administrația : str. Lemnelor 44.

Dumnezeu înalță pe cei smeriți și smerește pe cei fuduli.

(Proverb esplicat.)

— D'apoi Nicule, ce-i cu tine? Eu zeu nu te pot pricepe ori cât îmi sfârm capul! Un om mai nătâng ca tine nu mi s'a dat de cap. Tu june, Hortensia frumoasă, ficia șefului tău, unica ficia la părinți avuți și cu stare, și tu te porți atât de rece față de ea! Știi că mamă-sa-i chiar supărată pe tine pentru asta purtare? Poartă-te mai altcum, că poți lesne câștiga ura șefului prin astfel de purtări, și atunci ce va fi de tine?

— Sărut mâna, mătușică, și mulțumesc de bunele învățături ce mi-le dai, dar eu umul, chiar cu domnișoara Hortensia nu mă pot purta altcum, să mă chiar legi și să mă bați!

— Și de ce chiar cu Hortensia nu te poți purta mai altcum, să nu zic mai cavalerește? Eu credeam că tu te vei pune cum se poate mai cu frumosul, să câștigi încrederea fetei și favorul alor săi, că... vezi tu, ați fi o păreche bună.

— Mătușică pe soția mea nu-i iertat să o cheme Hortensie.

— Vai nebun ești. Dar de ce chiar Hortensie să nu o cheme?

— Am cetit într'o carte de flori, că Hortensia să n'o aduci în casă, că face traiu rău!

— Mă Nicule, mă! Un nonsens ai cetit! Ba mie mi se pare că tu numai visezi. Cine ar putea serie astfel de prostii?

— Și totuși e așa!

După o mică engetare, bătrâna doamnă protopopeasă Nastasia Pădure, isbucni într'un hohot de ris: O bată-te să te bată! Mă acolo-i vorba de o floare, ce-i zic Hortensie, iar nu de fete, cari au acest nume.

— Tot un drac mătușică, Hortensia-i Hortensie! O floare frumoasă fără pic de miros, originară de pe stâncile sterpe ale nu știu cărui vulcan.

— Dar băiete, fii cu minte! Ce are a face biata floare Hortensia cu frumoșica fetița Hortensia Sgârciu, fata șefului tău? Și una și alta sunt nevinovate: ceea e nevinovată dacă în adevăr pe stânci de a vulcanilor s'a ivit prima dată; aceasta apoi e și mai nevinovată față de numele ce-l are, altcum e un nume foarte frumos și care i l'au dat alții fără știrea ei.

— Toate-s bune și frumoase câte nu le spun, dar adevăr e și aceea că eu față de Hortensia șefului meu voiui vedea să stau cât să poate de departe ca nu să poată când-va impuța că i-am înturnat capul și apoi i-au înturnat dosul.

— Dar de ce, rogu-te, spune-mi ce ai tu cu biata fetiță?

— Chiar nimic, mătușică, numai cât ea-i fata tătăne-său.

— Vai de mine! D'apoi toamai fiind că-i fata șefului tău ar trebui să te porți mai cavalereste cu ea. Doară cine ți-a prins parte, de ai ajuns unde ești, dacă nu el? Cine-ți este ție om bun, ca el?

— Așa-i mătușică, d-ta și aci ai dreptate, dar parcă și eu aș avea o leacă. Ce crezi d-ta, de dragul meu, unde mă chiamă Nicu Graur m'a pus secretar? Nici decăt! M'a pus secretar, căci sunt Dr. în drepturi! Pe Dr. Nicu Graur l'a făcut secretar, dar nu pe mine ca om. Că, de-i vorba numai chiar de mine fără epitetul de doctor, nici nu ar vorbi cu mine!

— Doamne, dar îndărătnic mai poți fi Nicule! Doară acolo-i lucru de sine înțeles că într'un post atât de însemnat n'a pune pe fie ce om fără cualificația recerută.

— Aprob, mătușică, dar uite eu iau lucrul cu totul altcum. Eu pe domnul Sgârciu îl iau ca om mai întâiu și numai după aceea ca șeful meu. El, ca șef, se poartă față de mine ca ori ce șef, care mi-ți poate băga nici o vină, cu deosebire când are o fată de măritat și vede că subalternul i-ar conveni de ginere. Dar oare se poartă el tot atât de prevenitor și față cu altă lume? Să-ți spun doue lucruri despre el, care în veci nu le uit, și care m'a făcut să fac tot posibilul ca să ajung ce sunt: Eram student de clasa a șeasa gimnasială. Tata murise. D-ta aveai copii d-tale de crescut, cu deosebire fetele de măritat, și deci nu puteam apela la ajutorul d-tale, cu deosebire și d-ta erai văduvă. Mama încă era preuteasă văduvă cu 5 copii, din care eu eram mai mare. În astfel de stare fiind și având atestate bune, m'am pus și am concurat după stipendiu. Șeful meu de azi era membru în comisiunea pentru împărțirea stipendiilor. Credeam la sigur că d-sa, care știa atât de bine starea noastră familiară care fraternizase cu tata, care se ospătase adesea la casa părintelui meu, care la masa noastră bea până-l apuca gustul toastelor și-și bătea pieptul toastând cu păharul în mână tot despre moș Trăian, Romul, Horea... scurt: credeam că el va fi cel de întâiu, care va face propunerea să mi se dea acel miserabil de stipendiu de 40 fl. Ba eram chiar sigur că al meu va fi și astfel va fi bieteii mamei mai ușoară purtarea mea la școală. Când colo, ce era să ved? Stipendiul se dădu chiar la propunerea cinstului meu șef de azi unui tinér inferior

față de mine în studii, dar bine situat materialicește. Atunci m'am supărat și am plâns — mătușică — am plâns ca un copil mic. După-ce mi-am ușurat inima cu plânsul, am mers pe la profesori și i-am rugat ca să-mi recomande elevi din clase mai inferioare cari au lipsă de instructor, să dau oare private, ca să-mi câștig ceva cât de cât, până se gat cele doue clase gimnasiale, ce mai aveam îndărăt. Mi-au și recomandat doi băiați, fii a unui om cu stare, care-mi da pentru ambii 4 fl. la lună. Cu ajutorul acelor absolviu clasa a 7 și a 8 gimnasială. — Când eram pe clasa a 8-a merg pe Crăciun acasă. După Crăciun plec cu desagii de-a uméru cătră școală. Dela noi până la oraș era cale de o zi de vară. La plecarea mea dela casa părintască era un frig de plesnea lemnele. După mergere ca de o oară aud în dosul meu zurgalaie de clopoței. Era o săniuță trasă de 2 cai ageri ca doi smei și încă era scumpul meu șef de azi singur, învăluit într'o flănă scumpă, pe picioare cu țoluri grele țărănești, pe cap o căciulă scumpă și bună. Stătui la marginea drumului și-mi luai cu evlavie pălăria cea veche de pe cap. El m'a văzut, m'a salutat dând din cap ca un cal buestru, dar nu l'a lăsat inima să oprească sania și să mă ia și pe mine lângă cociș, ci a sburat ca fulgerul pe lângă mine. Mă căiam de ce am și stat în loc de l'am salutat, de ce nu m'am făcut că nu-l cunosc? Dar a trecut și aceea. Absolviu clasa a 8-a. Mama insista să intru în teologie să scape de spese. Planul meu încă fusese acela, dar mi-l schimbaiu. Mi-am zis așa: Cu ori ce preț trebuie să învăț drepturile, ca să pot conveni cu scumpul meu șef de azi mai de aproape. Stipendiu nu mai cer dela nimenea, dela mama încă nu cer nici un ban, ci făcui cunoștință cu un mare proprietar din Bănat, care avea doi fii în Pesta la studii. Aceluia-i spuseiu dorul de a învăța drepturile și lipsa de mijloace. El după-ce mă ascultă până-n capăt, se cugetă puțin, și apoi îmi zise: Copii mei sunt în Pesta, unul pe clasa a 6-a și unul pe clasa a 8-a gimnasială: te ved mai în etate de cum sunt ei și de un temperament mai liniștit. De te învoești să le fii conducător atât în studii cât și în viața socială, ca să nu se strice, eu bucuros îți dau vift și cuartir cu ei la un loc; te îmbrac ca și pe ei, îți cumpăr cărțile de lipsă, îți plătesc didactrul și-ți dau 5 fl. pe fiecare lună drept bani de buzunar. Dar te rog, numai așa te angajează, dacă crezi că ai fi des-toinic, că băieții mei sunt de un temperament foarte vioi, altcum sunt buni băiați.“

(Va urma.)

Ioan Pop Reteganul.

Fuga lui Bazaine.

Încă o zi de petrecut la Cannes.

Pe la amiază se ridică din nou vântul de apus, mai puțin puternic ca în ajuns și mă hotărîi să mă folosesc de dinsul pentru a mă duce să vizitez escadra în golful Juan.

Bel-Ami, trecînd prin port jucă întocmai ca o capră și a trebuit să cîrmuiesc cu mare băgare de seamă, pentru a nu fi lovit în față de triube de apă, la fie-care val ce ne lovea de a curmezișul. Dar ajunsei curînd la adăpostul insulelor și apucaî prin strîmtoare, pe sub cetățuia de la Sainte-Marguerite.

Zidu-i drept cade pe stîncile bătute de valuri și virfu-i nu întrece coasta puțin înaltă a insulei. S'ar părea, că-i un cap înfundat între două umere mari.

Se vede foarte bine locul pe unde s'a coborît Bazaine. Nu era nevoie să fii un gimnastic dibaciu pentru a te lăsa să aluneci pe stîncile astea bine-voitoare.

Fuga asta mi-a fost povestită în toate amînuntele de un om, care se pretindea și putea să fie foarte bine informat.

Bazaine trăia destul de slobod, primind în fie-care zi vizita nevastei și a copiilor săi. Iar doamna Bazaine, o fire energică, declară soțului său, că ea se va depărta pe veci cu copiii, dacă el nu va fugi și-i expuse planul ei. El se codea în fața primejdiilor fugii și îndoielilor de izbîndă: dar când văzu că femeea sa e hotărîtă să-și aducă la îndeplinire amenințarea, consimți și el.

Atunci începură a introduce în fie-care zi în cetățuie jucării pentru copii, o întreagă gimnastică de casă, mică, cu jucărele acestea să fabrică scara cu noduri, care avea să slujească marelui. Ea fu făcută cu încetul, pentru a nu deștepta bănuiele, apoi ascunsă cu îngrijire într'un colț al curții de cătră o mână prietenă.

Apoi se hotărî data fugii. Aleseră o Duminecă, pentru că li se părea, că în ziua aceea paza e mai slabă.

Și doamna Bazaine lipsi cât-va timp.

De obicei mareșalul se plimba până la ceasurile opt seara în curtea închisorei, însoțit de director, om amabil, al căruia contact îi plăcea.

Apoi se retrăgea în odaile sale, pe care șeful gardienilor le zăvora și le încuia de față cu superiorul său.

În seara fugii. Bazaine se prefăcu bolnav și voi să se retragă cu un ceas înainte. Într'adevăr, el intră în locuința sa; dar, cum se depărtă directorul pentru

a căuta pe gardian și a-l trimete ca să închidă îndată pe prizonier, mareșalul ieși curînd și se ascunse în curte.

Zăvorîră închisoarea pustie. Și fie-care se întoarse în casa sa.

Pe la unsprezece oare, Bazaine ieși din ascunzătoarea sa, înarmat cu scara. El o legă și-și dădu drumul pe stîncă.

În zori de ziuă, un părtaș deslegă frînghia și o aruncă la picioarele zidului.

Pe la opt și jumătate, directorul de la Sainte-Marguerite întrebă de starea prizonierului mirându-se că nu-l vedea încă, de oare ce acesta ieșea în fie-care dimineață. Feciorul lui Bazaine nu voi să între în odaia stăpînului său.

În sfârșit, pe la nouă ceasuri, directorul sparse ușa și găsi cuibul părăsit.

D-na Bazaine, din partea sa, pentru a-și aduce planul la îndeplinire, se duse la un om, căruia Bazaine îi făcuse odată un serviciu de cea mai mare însemnătate. Ea se adreseă unei inimi recunoscătoare și-și făcu un aliat pe cât de credincios, pe atât de energic. Hotărîră împreună toate amînuntele; apoi ea se duse la Genua, cu un nume fals și închirie, sub pretextul unei excursiuni la Neapoli, un vaporeș italian cu prețul de o mie de franci pe zi, hotărînd ca plimbarea să dureze cel puțin o săptămână și că va putea fi prelungită încă pe atîta cu același preț.

Vasul porni; dar abia ajunse la larg și călătoria se prefăcu că-și schimbă planul și întrebă pe căpitan dacă i-ar dispăcea să meargă până la Cannes, pentru ca să iea d'acolo pe cumnată-sa. Marinarul consimți cu plăcere și Duminecă seara aruncă ancora în golful Juan.

D-na Bazaine se coborî pe uscat cerînd ca luntrea să nu se depărteze. Tovarășu-i credincios o aștepta cu o altă barcă pe aleea de la Croisette și trecură prin strîmtoarea ce desparte continentul de insula Sainte-Marguerite. Bărbatu său era acolo pe stînci, cu hainele rupte, cu fața zgăriată, cu mânele sîngerate. Marea era cam agitată, el fu silit să între în apă pentru a ajunge la barcă, alt-fel aceasta s'ar fi fărâmat de stînci.

Cînd se întoarseră pe uscat luntrea fu părăsită.

Atuncea se întoarseră la luntrea d'întăiu, apoi la vaporul gata de plecare. Doamna Bazaine declară atunci căpitanului, că cumnată-sa era prea bolnavă pentru a veni și, arătînd pe mareșal, adaose:

— Ne avînd nici o slugă, mi-am luat un fecior.

Păcătosul-a căzut pe stânci și a ajuns în halul în care vedeți. Dacă bine-voiți, trimeteți-l în seama matelotilor și porunciti să-i se dea ce-i trebuie pentru a-și lega ranele și a-și cârpi zdrențele.

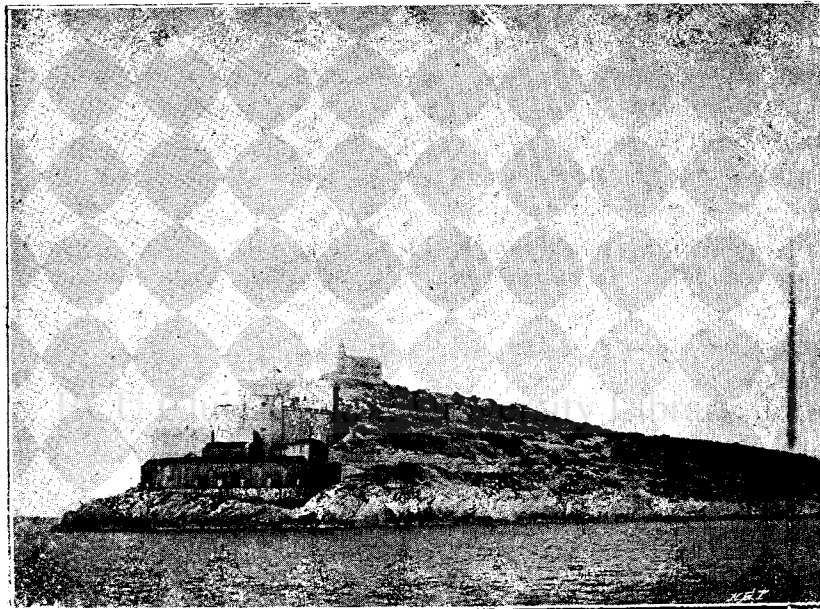
Bazaine se duse de se culcă între punți.

A doua zi înse, în zori, ajunseseră la largul mării. Doamna Bazaine își schimbă iar planul și zicând că e bolnavă, ceru să fie dusă la Genua.

Dar vestea fugii ajunsesese deja aci și mulțimea înștiințată, se adună zbierând la ferestrele hotelului. Tumulul ajunsese în curind atât de violent, în cât proprietarul îngrozit, făcu pe călători scăpați pe o ușă ascunsă.

Dau povestea asta cum mi s'a spus și nu afirm nimic.

Guy de Maupassant.

Insula D'ostro în simul de Cottoro.

Unele scăderi în lucrarea pământului și în viața poporului nostru.

(Disertație citită la adunarea cereuală a desp. Bistrița al „Asociațiunii“ ținută în Monor în 20 Iulie 1902.)

„Până acum țările cele mai bogate erau acelea, unde natura era mai binefăcătoare: astăzi bogăția este în țările în cari oamenii sunt mai harnici.“

Buckle. History of civilisation.

Veacul, în care trăim, pune la cele mai aspre încercări puterea de viață a popoarelor și da drept la viață în șirul popoarelor lumii fiecărui popor în măsura în carea se edifică culturalmente. Poporul care nu ține cont de cerința spiritului veacului este judecat la perire și mai curind ori mai târziu are să piară din șirul popoarelor lumii, pentru că astăzi nu armele ucizătoare dau chizașia la viață popoarelor, ci armele culturii spirituale și morale.

Dati-mi voe Prea On. Domni și Doamne din aceasta mândră adunare, ca în fața Domnilor-voastre, să mă ocup pe câteva momente cu cea mai de lipsă ocupațiune a poporului nostru românesc, din carea trăește economul nostru, adevă cu lucrarea pământului, precum țeranul nostru o practisează ca ocupațiune erezită dela moși-strămoși și în special de unele defecte a acestei ocupațiuni la poporul nostru de sub munți.

Invățatul Mac Cullach ne spune, că barbaria sau civilizațiunea unui popor atarnă mai mult dela bunăstarea lui materială decât dela ori ce altă cirenmstanță, iar Buckle tot în cartea lui intitulată: „Istoria civilizațiunii“ susține că prima condițiune pentru dezvoltarea unei societăți civilisate este sporirea și acumulațiunea

avuției*... și că știința carea constituie adevărata civilizație nu se poate întemeia, decât în societățile acelea care produc mai mult decât consumă.*

Și-e un adevăr ce nu poate suferi discuție ceea ce spun acești doi mari învățați, pentrucă e lucru prea firesc că un popor materialmente sărac și avisat la lucrul zilnic pentru susținerea traiului său nici decât nu să poată îngriji de cultura sufletului său. După acest rău urmează altul și mai mare și decizător de viață a poporului sărăcit. Poporul sărac necultivat este în stare pentru niște mici foloase sau bunuri trecătoare a abdice de cele mai de frunte drepturi ale sale, precum Esau când a fost flămând a abzis de dreptul întâiei nașteri în favorul lui Iacob, pentru un blid de linte, numai ca să-și alunge foamea.

După aceste spuse, cari mă fac să mă alătur și eu la părerile acelor mari învățați; ni se cere ca studiind, în deaproape starea materială a poporului nostru econom, să tragem socoteala și să constatăm ca lucrarea pământului așa precum poporul o săvârșește, dă poporului destule venituri, din cari să poată trăi și să-și poată acoperi lipsele numeroase și la o parte să numere o mică avere ca prima cerință a propășirii lui pe căile civilizației.

Activul ori pasivul aflat sau mai bine zis; aflăm avere ori datorii, ne va îndreptăți să judecăm întru cât lucrarea pământului așa cum se practică de economii noștri dă oare venituri de ajuns pentru a-și asigura un capital de bunăstare materială, pe baza cărui să poată propăși cultural potrivit cu cerințele spiritului timpului și așa să-și poată poporul român câștiga o poziție de viață sigură între popoarele europene, și dacă nu dă destule venituri pentru a ajunge la rezultatul dorit de toți: cari sunt cusururile sau lipsele în economia țeranilor noștri, cari împedecă sau nimicesc activul dorit.

Cine v'odată și-a pus aceasta întrebare și cât de cât a judecat serios și imparțial cunoscând referințele sociale a vieții poporului econom a trebuit să ajungă la concluziunea, că poporul român în cea mai mare parte pe zi ce merge scăpătează în bunăstarea lui materială, va să zică sărăcește. „Nu sunt vremile sub om, ci bietul om sub cămașa vremilor“ a zis bătrânul strămoș Miron Costin. Multele dări ce neîncetat se urcă, legionul de lipse familiare ce cresc potrivit cu spiritul vremii sunt tot atâtea povori pe spatele economilor. Pământul însă din a cărui venit trebuie să acopere toate dările, toate lipsele familiare nu să mulțește așadar dacă economul voiește binele său trebuie să aplice în lucrarea pământului cel mai rațional mod de economie, din care să poată scoate mai mare venit posibil, numai o lucrare rațională a pământului și o cruțare foarte mare, pot să scape pe țeranul nostru de gelele povori.

Zic o lucrare rațională sau binecumpănită a pământului și o cruțare mare; pentrucă precum sunt eu convins din esperință, că poporul nostru nu lucrează pământul cu destulă cumpănire și nici nu este destul de cruțător partea cea mai mare, ba am putea zice că până la un grad este și risipitor de fructul ostenețelor sale. Poporul român agronom lucrează câmpul și astăzi tot după vechiul sistem în trei întorsături sau furdulașuri: unul de mălai, unul de grâu sau spicoase și unul de pășune sau îmaș. Această împărțire a hotarului sălește fiecare econom ca parcelele lui să le cultive cu plante sau sămănături, de cari cultivă toți ceilalți în același furdulaș sau câmp.

E greșeală aceasta, pentrucă nu toate parcelele sunt de o potrivă bune și pricioase pentru aceeași sămănătură. Așa d. e. în furdulașul de mălai parcelele de pe șesuri, de zăvoaie sau unde e pământul humos și de pe dealuri sunt potrivite pentru mălai, și produc bine, dar nu tot așa parcelele de pământ lutos, cari sunt mai bune pentru sămănături spicoase, iar pentru sămănătura de mălai sau cucuruz de multe ori e lucru păgubitor. Deci această scădere s'ar putea îndrepta astfel:

Se pretinde o nouă parcelare a hotarilor necomansate din următoarele motive: Din capul locului spun că nu sunt părtaș al comasării pentru micii proprietari, ci comasarea e bună pentru proprietari mari, cari au sute de jughere de pământ, cari pe tablele lor împărțite pot singuri să-și țină cirezi de vite, herghelii de cai și turme de oi, pentru micii proprietari e bună numai o nouă parcelare a pământului după următorul plan:

Hotarul să rămână mai departe împărțit tot în trei furdulașuri sau întorsături și aceasta pentru că și mai departe micii proprietari avisați la un comunism, la o însoțire pentru susținerea de turme de oi, cirezi de vite și herghelii de cai să poată mai departe ținea vite câte poate unul fiește care; dar hotarul să se parceleze din nou așa ca fiecare econom să-și capete pământul său în 6 sau cel mult în 9 parcele mari, în fiecare furdulaș să aibă două ori cel mult 3 parcele de pământ, în care să-i fie arondat tot pământul său. Prin aceasta lucrare s'ar câștiga foarte mult. Toate parcelele unui econom mic s'ar aduna în câteva locuri, în loc de 30—40 parcele mici un econom ar avea 6 sau 9 parcele mari, s'ar șterge răzoarele cele multe de pe hotar nevolosivere dintre vecini și cari cuprind foarte mult pământ cât nici nu se poate crede fără probă. Am calculat pe hotarul comunei Ruscior care are 2721 parcele de pământ cu 1581 de răzoare, dintre cari nici un răzor nu este sub un șuc ba am constatat și 3—4 șucuri distanța de pământ între vecini, ne folosită mai ales la locurile arătoare pe dealuri. Acum să luăm în mijlociu 2 șucuri la fiecare răzor distanța între bucate nefolosită și să

luăm un răzor iară în mijlociu numai de 80 stângini și totuși căpătăm un loc nefolosit cuprins în răzoare de 15 jugh. catastrale. Dar ce să mai zicem de hotarele unde să află 3 ori 4 mii de răzoare, acolo putem sigur afla pământ cuprins în răzoare și nefolosit cu zecile de jughere. Prin noua parcelare s'ar reduce numărul răzoarelor și s'ar folosi răzoarele cu sămănături, și iar s'ar ușura alergăturile țeranului dela o mică parcelă de pământ în aceeași zi la 2 ori trei parcele. Pământul astfel parcelat l'ar putea omul folosi mai cu înlesnire și cultiva după cel mai nou sistem de economie cu plante și sămănături mai de preț, ar putea fiecare cultiva mai ușor trifoiul luând în fiecare an 2 cosituri de nutreț și lăsând așa recoltă de sămânță.

Mi se poate imputa, ca răzoarele dacă s'ar sparge s'ar risipi pământul de pe dealuri. Răspund că aceasta s'ar putea incunjura prin acel mijloc, pe răzorul din jos a fiecărei parcele de pământ să se sedeașă pomi sălbatici cari după ce cresc în sus să se oltuiască. Prețuit ar fi folosul ce ar aduce și acești pomi la timpul lor. Acei pomi până cresc să fie îngrădiți în coșoaie ca să nu-i roadă iepurii și oile, caprele. Ce mare greutate costă 25 de pari câte 5 la o coșoaie și câteva brațe de nuiele, care ar fi de ajuns pentru 5 pomi pe fiecare primăvară. Acei pomi de o parte întăresc răzorul și pământul nu se risipește și țin statornie răzorul nu se poate conturba parcela de pământ între vicini, și la timpul lor aduc fructe.

Mai departe tot pe hotare găsim și alte păminte nefolosite, aceste sunt pămintele mlăstinoase și resipiturile. Oare pentru ce le lasă economii noștri și aceste nefolosite? De sigur din neștiință! Pămintele mlăstinoase se pot preface în nește frumoase parcuri sau bereuri de arbori prin sădirea pe acele locuri cu arbori de apă. Pe marginea tăurilor și a pământelor mlăstinoase să se sădească primăvara arini, frasinii, acei cari absorb apa și cu timpul stirpesc apa din tăuri și așa și acel pământ la timpul său poate aduce mari foloase, cu atât mai virtos că pe zi ce merge pădurile să împutinează și lemnele să scumpese.

Asemenea și resipiturile goale de pe hotare se pot îmbrăca cu păduri frumoase, de brazi așa că primăvara de timpuriu să se sădească pe acele resipituri bradul numit pinus austriaca, care foarte iute prinde rădăcini și nu-l strică nici chiar caprele și aceasta lucrare pe lângă folosul cel mare ce l'ar aduce la timpul lor, în același an aduce acel folos, ca resipiturile devin păminte statornice, și nu se răstogolese mai mult prin ploii, petricele și năsip pe locurile cultivate dela poalele acestor fel de dealuri.

Mai departe tot pe hotare găsim mici păraie pe care se scurge apa de pe dealuri în vremuri ploioase.

Aceste păraie dela început sunt mici în câțiva

ani însă așa se mărește, se fac gârle în cât adese ori fac greutate economului în lucrarea pământului, căci fac rupturi prin locul său. Economul harnic aceste le regulează așa ca ori canalizează pârăul acela, îl umple de petri mari — dacă are petri de îndămână și apoi acopere petritele cu o pătură de pământ ori dacă n'are petri, îngroapă primăvara prin pământul, pe unde se scurge apa ca pârăuș pari de răchiti, așezați cruciș și curmeziș ori și nuiele de răchiti, acelea înmuguresc în pământ și răsar și împedecă scurgerea pământului împreună cu apa în vreme ploioasă, și pe pârău să face astfel un brâu mic de bere de răchiti, cari de ce le pase mai mult oile ori caprele, de aceea mai tare se întufoșează și întepenesc pământul, și un alt folos ar fi că pe acele locuri unde până să scurge apa, turmele pășteau veninul călbazei, prin o astfel de cultivare să dă turmelor un nutreț foarte sănătos, mugur de răchită.

Dacă astfel ar lucra economii noștri cu pămintele, de pe cari astăzi nu trag nici un folos, în câteva zeci de ani patria noastră ar lua chipul unei a doua Elveție frumoasă, plină de pomi roditori și păduri scumpe. În sfârșit aflăm pe hotarele noastre încă un fel de pământ nefolosit, e' pământul cuprins cu mari grămezi de petri.

Acestea păminte sunt mai greu de cultivat dar și acestea barem în parte se pot regula în următorul mod.

Preste tot ar fi lucrul foarte folositor ca poporul să se organizeze în reuniune agronomică comitatensă. Aceea reuniune să și aibă subdespartămintele sale în cercuri și fie care cere să fie împărțit în mai multe filiale, astfel ca în fie care comună să fie o reuniune constituită după toată regula.

Apoi aceste reuniuni agronomice, având în vedere înflorirea poporului pe terenul economic, ar lucra foarte cu mare spor tot ce e bun și folositor pentru popor. Cu ajutorul reuniunii s'ar putea marile grămezi de petri căra pe locurile roditoare prin prăpăstite primejdioase pentru vite prin rupturile mari de pe hotar, s'au mai multe grămezi mai mici s'ar putea localiza în o grămadă mare; și așa tot s'ar trage ceva folos.

Aceste observări scurte am aflat de bine ca se le fac cu privire la neglijența ce o fac economii noștri în economia lor. Sunt cu adevărat lucruri grele acestea, pentrucă nu sunt practisate dar nu sunt cu neputință.

Archimede a zis: *„dați-mi sprigină și voi ridică pământul din țipinile lui!”*

Eu zic să ne spriginim unii pe alții constituiți în reuniuni și nimic nu ne va fi cu neputință.

Am zis la început, ca pe lângă lucrarea binecumpănită a pământului ca să putem pune fundament unei bunăstări materiale în popor, să mai recere și o *crutare* mare. Se învățăm și să obicinim poporul la *crutare*, să combatem și să arătăm urmările rele ale risipei.

Poate fi omul cât de lucrător, dacă nu va fi și crutător nu o poate scoate la creangă verde, astfel și poporul.

Deci în aceasta direcțiune încă foarte mari greșeli găsim înrădăcinate în poporul nostru econom!

Lucesul zélud, care soarbe aproape toate sudorile poporului, și duce un popor fire-ar cât de harnic la sapă de lemn. Când condamnăz eu aci luesul, bine să fie înțeles, nu înțeleg industria de casă a țărâncei române ci sub lues înțeleg cheltuirea de bani grei pe mătăsările cele multe și podoabele de sațră, cu cari usa obicinuit a se încărca feciorele și tineretul nostru. Iată cum se exprimă despre lues un sciiitor de renume: „Lucesul omoară o națiune dacă nu se ieu de curind măsuri de îndreptare, căci destrănată lăcomie de aur pentru fie care ca să mulțemească slăbiciunile materiale lovesc toată comunitatea. Lucesul corupe datinele, înjosește conștiințele, ascunde adevărul, neagă dreptatea.“

Un alt verme, ce roade la înflorirea buneistării a poporului român, este *patima beției*. Călătorind prin sate românești în Dumineci și sêrbători te convingi, că crișmele sunt prea strimte, ca să poată cuprinde pe toți câți se imbulzesc cu banii lor la crișmari pentru beutura cea ruinătoare de sănătate. Și astfel cine nu știe, că un popor părăsit trăiește fără leac de osteneală numai la umbră și odihnă de pe spatele muncitoare ale poporului nostru, care în arșița soarelui și în gerul iernii aleargă pentru traiul vieții sale, și totuș din cât el strînge fie-care dă o parte crișmariului și încă unii nefericiți dau toată strădania lor.

E o mare, foarte mare primejdie și aceasta pentru poporul nostru econom neluminat, aceste două patimi

aduc pe om la sărăcie, îl departă de D-zeu, de lege, de biserică și-l nefericesc în lumea aceasta și în cealaltă.

Iată dar On. Domni și Doamne numai câte-va rele din nenumeratele, ce ca niște vermi nesațioși rod întruna la rădăcina arborelui nostru național. Și oare nu s'ar afla cale de îndreptare și acestor rele? Ba da! este cale numai să voim și toate le putem. Calea ar fi constituirea poporului în *reuniuni de temperanțe*. Cei chemați să se pună în frunte și poporul, deși nu întreg, dar partea cea sănătoasă nemolipsită îi va urma. Vêzând cei moralicește căzuți înflorirea în bunăstare materială a membrilor reuniunii, sê vor lua pe gânduri și pe încet și aceia se vor îndrepta.

Aceste atingându-le așa zicând pe scurt mulțumesc Prea Onor. Domni și Doamne și acestui frumos public atențiunea, ce mi-au dat, e Declar și că aș fi foarte mulțumit, dacă aceste observări ale mele, cari ating vieța economică a poporului nostru agricultor ar fi luate în o serioasă cumpênire și desbătute de mintile probate prin esperiențe ale oamenilor pricepuți, s'ar aduce în folosul poporului român. Deci numai prin lucrare rațională și binecumpănită și prin crutare sê poate pune o basă solidă de bună stare materială în poporul nostru agricultor, care este chezășia cea mai sigură a propășirii poporului nostru pe căile civilizațiunii.

Atunci și numai atunci sê va împlini visul de aur alui Cinchideal, când a zis: *prevêd prin secli că tu mărită nație românească când te vei lumina prin învățături, mai aleasă nație pe pămînt nu va fi în-naintea ta.*

Rușcior, 18 Iulie 1902.

Ioan Bârsan.

Dr. Victor Onișor.

Legiuirea țării noastre

Cunoștință de drept constituțional

O broșură de 98 pagini format octav.

Instrucțiuni despre dreptul electoral, întrebuițarea lui, organizarea puterii legiuitoare și modul de funcționare.

De lipsă pentru toți cărturarii români și mai ales pentru preoți și învățători.

Se capătă la administrație cu prețul de 1 Coroană, preoților și învățătorilor se dă cu prețul de jumătate + 5 bani porto postal.